

2012-08-31

Er referens: Dnr Fi2012/2696

Finansdepartementet
Registrator
103 33 Stockholm

Yttrande över EU-kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om försäkringsförmedling (omarbetning), COM (2012) 360 final

Sammanfattning

- Finansförbundet anser att de övergripande målen med Kommissionens förslag är rimliga och ställer sig bakom stora delar av förslaget. Finansförbundet stödjer till exempel kraven på en större tydlighet vid rådgivning om försäkringsprodukter.
- Finansförbundet anser att flera av förslagen är bristfälligt analyserade. Bland annat saknar Finansförbundet en analys av vad konsekvenserna blir av att avsevärt utöka direktivets tillämpningsområde, eller en djupare analys av vad de egentliga effekterna blir för konsumentsskyddet.
- Finansförbundet välkomnar kraven på att de som utför försäkringsförmedling ska tillförsäkras löpande fortbildning.
- Finansförbundet avstyrker delvis förslaget om att anställda som utför försäkringsförmedling inte får finnas med i polisregistret för allvarliga brott med anknytning till bland annat egendomsbrott.
- Finansförbundet stödjer förslaget om en större öppenhet kring försäkringsförmedlarnas och försäkringsföretagens incitament att sälja försäkringar, men avstyrker av integritetsskäl kravet på att enskilda säljares provision ska behöva redovisas.
- Finansförbundet tillstyrker förslaget om förbud mot provision från tredje part när det rör sig om oberoende rådgivning av försäkringsprodukter med investeringsinslag.

Inledning

Finansförbundet ställer sig inledningsvis positivt till att Kommissionen vidtar förändringar i försäkringsförmedlardirektivet och anser att många av de av Kommissionen föreslagna förändringarna är bra. De övergripande målen med ändringsförslaget som Kommissionen redogör för är rimliga.

Enligt Finansförbundets uppfattning finns det i dagsläget vissa problem med hur försäljning av försäkringsprodukter, särskilt sådana med investeringsinslag, sker, framför allt inom förmedlarsektorn. Bland annat visar Finansinspektionens granskning av förmedlarmarknaden att det finns oseriösa aktörer i branschen, vilket drabbar konsumenterna. Enligt Finansförbundets erfarenhet drabbas även de anställda hos dessa förmedlare, bland annat genom undermåliga anställningsvillkor. Det är enligt Finansförbundets uppfattning mycket viktigt att lagstiftaren agerar för att stävja oseriöst agerande inom försäkringsbranschen.

Till skillnad från försäkringsföretagen, som i stor utsträckning är anslutna till kollektivavtal genom sitt medlemskap i en arbetsgivareorganisation (oftast FAO, försäkringsbranschens arbetsgivareorganisation, men även arbetsgivarföreningen KFO och i förekommande fall BAO, bankernas arbetsgivarorganisation), är andelen försäkringsförmedlare med kollektivavtal ytterst begränsat. Någon enstaka försäkringsförmedlare kan vara medlem i FAO, och FTF (facket för försäkring och finans) har ett drygt tiotal hängavtal med försäkringsförmedlare. En klar majoritet av försäkringsförmedlarna saknar dock kollektivavtal.

Enligt Finansförbundets erfarenheter arbetar en stor andel av de anställda försäkringsförmedlarna hos framför allt mindre försäkringsförmedlarföretagen på ren provisionslön. En stor del av dessa anställda saknar helt garantier som skydd mot minskad försäljning. Denna ordning riskerar naturligtvis att en stark press att sälja uppstår, vilket kan innebära att kunden uppmuntras att köpa för denne olämpliga produkter. Hos försäkringsföretag med kollektivavtal är risken för denna sortens oseriösa förfaranden liten, eftersom det i branschens kollektivavtal rörande provisionslön alltid finns garantier till skydd mot minskad försäljning. Finansförbundet kan alltså se att förekomsten av kollektivavtal leder till ett ökat skydd även för konsumenterna. I detta sammanhang kan det även vara viktigt att påminna om att det på svensk arbetsmarknad är parterna som avtalar om lönesättningen, och att en tolkning av direktivet inte får innebära att denna grundläggande princip åsidosätts.

Det är dock viktigt att poängtera att även många av Finansförbundets medlemmar på försäkringsföretagen kan uppleva en säljhets, som inverkar menligt på deras eget arbetsliv. Många anställda på försäkringsföretag har höga säljmål, men inte nödvändigtvis rörliga provisionslöner, och dessa säljmål kan påverka lönesättningen på den fasta lönen. Finansförbundet anser att Kommissionen inte i tillräcklig utsträckning tar tag i den problematik kring överdrivna säljkrav som många anställda i försäkringsbranschen upplever. En bland många lösningar som Kommissionen kan ta till härvidlag är att peka på möjligheten för parterna i försäkringsbranschen att teckna kollektiva val om hur principerna för säljmål får sättas.

Ytterligare ett generellt problem Finansförbundet ser med Kommissionens förslag är att Kommissionen inte gjort någon djupare analys av förslaget effekter annat än ur rent monetärt perspektiv. Finansförbundet saknar en närmare analys av huruvida exempelvis kravet på en större öppenhet vad avser ersättningsnivåer kommer att leda till några effekter för konsumenterna. Finansförbundet anser att bristen på konsekvensanalys är en generell brist i Kommissionens förslag. Finansförbundet kommenterar härefter specifika delar av Kommissionens förslag. Finansförbundet har valt att främst förhålla sig till sådana delar av förslaget som får effekter för Finansförbundets medlemmar, det vill säga de anställda hos försäkringsförmedlare och försäkringsföretag.

Kapitel I Tillämpningsområde och definitioner

Artikel 1, Tillämpningsområde och artikel 2, Definitioner

Kommissionen utökar direktivets tillämpningsområde dels så att inte endast försäkringsförmedlare omfattas av direktivet, utan även försäkringsföretag. Dessutom utökas begreppet försäkringsförmedling så att även ”yrkesmässig handläggning av skador och värdering av skador” omfattas. Begreppet försäkringsförmedling blir genom den föreslagna förändringen mycket vidsträckt, särskilt eftersom försäkringsföretagen också omfattas. De föreslagna definitionerna innebär också att banker kan komma att omfattas av direktivet, då det finns exempel på svenska banker som också erbjuder försäkringslösningar och dessutom har tillstånd att bedriva

försäkringsrörelse i enlighet med definitionen i artikel 2.1. Det som sägs nedan om försäkringsföretag gäller alltså även de banker som omfattas enligt direktivförslaget.

Enligt Finansförbundets uppfattning kan utökningen av tillämpningsområdet till att även omfatta försäkringsföretag vara bra, eftersom detta bidrar till likartade regler för samtliga aktörer på försäkringsmarknaden. Finansförbundet anser det även vara rimligt att direktivet ska omfatta aktörer som tillhandahåller mer begränsad försäkringsförsäljning, såsom reseföretag. Samtidigt vill Finansförbundet framhålla att det är svårt att förutspå samtliga konsekvenser av att öka direktivets tillämpningsområde. Under kommentaren till artikel 8 punkten 2 nedan konstaterar Finansförbundet att förslaget medför alltför långtgående konsekvenser (se nedan Artikel 8, Yrkeskrav och organisationskrav). Finansförbundet har inte gjort någon fullständig analys av vad utökningen av begreppet försäkringsförmedling kan medföra, men vill med exemplet ovan peka på att direktivet riskerar att gå längre än vad som kan anses rimligt.

Kapitel V, Andra organisationskrav

Artikel 8, Yrkeskrav och organisationskrav

Finansförbundet ser mycket positivt på att Kommissionen föreslår att medlemsstaterna ska tillse att försäkrings- och återförsäkringsförmedlare och anställda hos försäkringsföretag som utför försäkringsförmedling uppdaterar sin kunskap och kompetens via löpande fortbildning, så att de kan utföra sina arbetsuppgifter på ett tillfredsställande sätt. Finansförbundet ser även positivt på att Kommissionen betonar försäkringsförmedlarens och försäkringsbolagets ansvar att vid behov tillhandahålla utbildning till de anställda. Att arbetsgivaren har ett ansvar att tillse att de anställda får tillgång till den fortbildning som behövs för att de ska kunna utföra sina arbetsuppgifter tillfredsställande, är en mycket viktig fråga för Finansförbundets medlemmar, och Finansförbundet välkomnar detta förslag. Det är dock viktigt att poängtera att det i första hand är arbetsgivaren som har ett ansvar för att de anställda ges möjlighet (genom ekonomiska resurser och tid) till kompetensutveckling, även om också den enskilde anställda har ett ansvar genom att vara beredd att utveckla sig.

Finansförbundet delar dock inte Kommissionens uppfattning avseende artikel 8 punkten 2. Kommissionen föreslår att inga anställda som utför direkt försäkringsförmedling får finnas med i polisregistret för allvarliga brott med anknytning till egendomsbrott eller andra brott i samband med ekonomisk verksamhet. Finansförbundet har invändningar på förslaget ur två perspektiv.

Även om Finansförbundet har förståelse för att det finns många yrkesgrupper i försäkringsbranschen där det är klart olämpligt om den anställda blivit dömd för allvarliga egendomsbrott, är det tveksamt om ett obligatorium vad gäller belastningsregisterkontroll är proportionerligt till det intrång i den enskildes integritet som kontrollen innebär i samtliga yrkesgrupper som omfattas av begreppet försäkringsförmedling. Begreppet utvidgas ju enligt förslaget till att avse anställda inom såväl försäkringsföretag som försäkringsförmedlare som sysslar med verksamhet som består i att ”ge råd om, föreslå eller utföra annat förberedande arbete inför ingåendet av försäkringsavtal, att ingå sådana avtal eller att bistå vid förvaltning och fullgörande av sådana avtal, särskilt vid skada, och verksamhet som består i yrkesmässig handläggning av skador och värdering av skador”. Enligt Finansförbundets bedömning är det till exempel inte självklart att en person som arbetar som assistent hos en försäkringsmäklare, ett yrke vars innehåll torde omfattas av begreppet försäkringsförmedling, ska tvingas utstå det integritetsintrång som ett uppvisande av belastningsregisterutdrag innebär, eftersom personen inte är den som är ansvarig för ingåendet av ett försäkringsavtal. Finansförbundet anser att direktivet på ett tydligare sätt måste specificera vilken

form av försäkringsarbete som bör omfattas av kravet av registerkontroll, så att kravet på godandel blir proportionerligt till kraven på personlig integritet i arbetslivet.

Förslaget kan dessutom förmodligen innebära att redan anställda personer på försäkringsbolag och hos försäkringsförmedlare kan komma att kontrolleras. Det finns därför en risk att en sådan kontroll skulle kunna få konsekvenser för redan ingångna anställningar. En sådan ordning är enligt Finansförbundets uppfattning oacceptabel, och direktivet måste innefatta undantagsregler för anställningar som redan var ingångna vid implementeringen av direktivet.

Kapitel VI, Informationskrav

Artikel 15 Allmän princip

Finansförbundet noterar att den svenska översättningen av Kommissionens förslag anger att försäkringsförmedlare och försäkringsföretag ska agera "opartiskt" när de utför försäkringsförmedling, samt att all information, däribland reklammaterial, ska vara "opartisk". Det är enligt Finansförbundets uppfattning inte rimligt att kräva att försäkringsförmedlare och försäkringsföretag ska agera "opartiskt" i exempelvis reklamsammanhang. Den engelska versionen av direktivförslaget anger istället att förmedlarna/försäkringsföretagen ska agera "fair", dvs. skäligt eller rimligt (eller möjligtvis rättvisande i detta sammanhang) vilket torde vara ett vettigare krav.

Artikel 17, Intressekonflikter och öppenhet

Det är inte tydligt huruvida artikel 17 punkterna d-f omfattar både försäkringsförmedlare och försäkringsföretag. Ordalydelsen tyder på att det endast är förmedlare som omfattas, men motiveringen till direktivet tyder på det motsatta. Finansförbundet utgår i det följande från att artikel 17 d-f omfattar båda yrkesgrupperna.

Materiellt välkomnar Finansförbundet en ordning där det blir tydligare för konsumenten vilka incitament försäkringsföretaget eller försäkringsförmedlaren kan ha för att sälja en viss försäkringsprodukt. Däremot är det enligt Finansförbundets uppfattning mycket viktigt av integritetsskäl att det inte är den enskildes lön eller provision som ska specificeras, utan istället principerna för försäkringsföretagets eller försäkringsbolagets provisionsersättningar. Kommissionen tycks inte ha analyserat huruvida redovisningen av enskilda ersättningar kan komma att medföra att det önskade resultatet – ökat konsumentskydd – uppnås. Finansförbundet menar att Kommissionens förslag inte är proportionellt till det intrång i den enskildes integritet som förslaget medför. Finansförbundet anser därför att det förslag som Kommissionen har lämnat går alltför långt och avstyrker förslaget i denna del.

Kapitel VII Ytterligare konsumentskyddskrav för försäkringsprodukter med investeringsinslag

Finansförbundet stöder generellt att förslaget ytterligare skärper kraven för konsumentskydd för försäkringsprodukter med investeringsinslag. Försäkringsprodukter med investeringsinslag, det vill säga olika typer av pensionslösningar och andra livprodukter utgör ofta komplicerade produkter för den enskilde konsumenten och kan innebära långsiktiga åtaganden med stort ekonomiskt risktagande. Ur ett konsumentperspektiv är det således viktigt att det finns strikta krav på hur försäkringsföretag och försäkringsförmedlare agerar. Ur ett fackligt perspektiv är det viktigt att de anställda ges möjlighet att agera så seriöst som höga krav på konsumentskydd stipulerar.

Artikel 23 Intressekonflikter

Finansförbundet tillstyrker kravet på att försäkringsförmedlare och försäkringsföretag ska vidta lämpliga åtgärder för att identifiera intressekonflikter. Förslaget är dock mycket allmänt hållet och det hade enligt Finansförbundets uppfattning varit lämpligt om förslaget hade innehållit närmare specificering av de intressekonflikter som skulle kunna uppkomma, snarare än att överlåta detta till av Kommissionen delegerade akter (punkten 3 b). Dessutom hänvisar Finansförbundet till vad som ovan angetts rörande artikel 17 och skyddet för den enskildes integritet.

Artikel 24 Allmänna principer och information till kunder

Finansförbundet tillstyrker förslagen om den information som enligt förslaget ska lämnas till kunder och potentiella kunder vid rådgivning. En större öppenhet och tydlighet kring rådgivning, oberoende och risker underlättar för konsumenten att göra välavvägda val av försäkringsprodukter med investeringsinslag och bidrar till att den anställda ges möjlighet att göra ett bra jobb.

Finansförbundet tillstyrker även förslaget om ett förbud mot provision från tredje part (i första hand mellan försäkringsföretag och försäkringsförmedlare) i det specifika fall som anges i artikel 24, nämligen vid oberoende rådgivning rörande försäkringsprodukter med investeringsinslag.

Finansförbundet kan visserligen se en viss risk för att försäkringsförmedlarnas benägenhet att vilja ge oberoende rådgivning kan komma att minska, men anser samtidigt att det vid just denna typ av rådgivning är av avsevärd vikt att försäkringsförmedlarens incitament att ge råd inte kan ifrågasättas.

Se även vad Finansförbundet angett ovan under artikel 15 angående begreppet ”opartisk”.

Kapitel VII Påföljder och åtgärder

Artikel 28, Påföljder

Artikel 28, punkten 2 innehåller regler för överträdelser av direktivets bestämmelser.

Finansförbundet vill framhålla vikten av att reglerna inte inverkar på svensk arbetsrätt, oavsett om den bygger på lag, praxis eller kollektivavtal. Till exempel kan en enskild anställds överträdelse av direktivets regler inte medföra att de svenska reglerna om saklig grund för uppsägning, arbetsgivarens skyldighet att omplacera innan uppsägning, etc. åsidosätts. Inte heller kan direktivet medföra påföljder för förtroendevalda personer som på grundval av kollektivavtalsbestämmelser har rätt att sitta med i ett företags ledningsgrupp och påverka arbetsgivarens beslut, men där arbetsgivaren har slutlig beslutanderätt. Finansförbundet anser dessutom att nivåerna på de bötesbelopp för fysiska personer som Kommissionen föreslår är orimliga.

Det är enligt Finansförbundets uppfattning dessutom mycket viktigt att anställda på försäkringsföretag eller hos försäkringsförmedlare som har följt interna regler, instruktioner och/eller praxis inom företaget, oavsett om dessa är av formell eller informell natur, inte ska kunna vidkännas några sanktioner för detta.

Artikel 30, Rapportering av överträdelser

Finansförbundet anser inte att reglerna i artikel 30 ger ett tillräckligt skydd för enskilda anställda som avslöjar överträdelser inom organisationen. Förslaget innehåller inte heller något skydd för anställda som avslöjar potentiella överträdelser, men där undersökning visar att någon överträdelse inte har ägt rum. Finansförbundet föreslår:

- att direktivtexten hänvisar till ”potentiella eller faktiska överträdelser” istället för ”överträdelser”;

- att direktivtexten anger att lämpligt skydd inkluderar anonymitet och förbud mot repressalier för anställda som rapporterar sådana potentiella eller faktiska överträdelser, oavsett om rapporteringen sker inom företaget eller till behörig myndighet;
- att det rättsliga skyddet ska omfatta alla anställda, oavsett anställningsform, inklusive inhyrd personal.

Med vänlig hälsning
FINANSFÖRBUNDET

Ulrika Boëthius
Förbundsordförande

Magnus Lundberg
Föredragande

Kopia till:

TCO

FTF

NFU